

جان کارلو دِ کارلو معماری و آزادی

مترجم
دکتر اسماعیل ملایی

نشر فضا
وابسته به
مؤسسه علمی و فرهنگی فضا

تهران، سال ۱۳۹۴ خورشیدی
۱-۱۵

سرشناسه : بونچوگا، فرانکو، ۱۹۴۹ - م. Bunčuga, Franco
عنوان و نام پدیدآور : معماری و آزادگی / فرانکو بونچوگا ؛ مترجم اسماعیل طلایی.
مشخصات نشر : تهران : نشر فضا، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری : ۲۷۲ ص.؛ مصور.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۳۸-۱۷-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : عنوان اصلی: Conversazioni con Giancarlo De Carlo : architettura e libertà, c۲۰۰۰.

عنوان دیگر : جان کارلو دکارلو. موضوع : دی کارلو، جانکارلو، ۱۹۱۹ - ۲۰۰۵ م. -- مصاحبه‌ها

شناسه افزوده : الاتی، اسماعیل، ۱۳۲۴ - مترجم

رده بندی کتبی : ۱۳۹۰ ب۹/۵۹ NA۱۱۲۳

رده بندی دیوپی : ۷۲۰/۹۲ شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۱۳۶۶۲

نشر فضا

وابسته به

مؤسسه علمی و فرهنگی

تهران: میدان هفت تیر، خیابان عبدالکریم شریعتی، پلاک ۲۸ تلفن: ۸۸۳۰۷۳۸۶

معماری و آزادگی

مؤلف: جان کارلو دکارلو

مترجم: دکتر اسماعیل طلایی

صفحه‌آرایی و ویراستاری: مهسا جعفری

مدیر تولید: بهروز عطاریان

ناظر فنی چاپ: شاهرخ اسمی

صفحه‌آرا: مهسا جعفری

چاپ نخست: تابستان ۱۳۹۴

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: یاران

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

طرح روی جلد: مؤسسه علمی و فرهنگی فضا

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۳۸-۱۷-۲

ISBN : 978-600-5638-17-2

یادداشت ناشر

والا بودن شخصیتی که توسط این کتاب به خواننده‌ی فارسی زبان معرفی می‌شود چندان است که همه‌گونه دشواری نهفته در آماده‌سازی آن را به کم‌ترین میزان می‌برد. کارهای خاصی که برای آماده‌ی چاپ کردن این کتاب - که ما بس گرامی‌اش می‌داریم - پیش روی بودند، از یک سوی با بردبری مترجم محترم آن همراه بود و از سوی دیگر با صبر و کوشش کم‌نظیری که سرکار خانم مهسا جعفری ویراستار پرکار در طول آماده‌سازی متن کتاب داشتند تا جامه‌ای مقبول بر تن آن کنند. از نخستین روزها، سرکار خانم مهندس النازارعی صبورانه و با پشتکاری تمام، با مترجم محترم و ناشر همکاری داشتند.

به جا است یادآوری شود که، جوّ کاری "نشر فضا" به مناسبت آماده‌سازی کتاب "جان کارلو دِ کارلو"، بردبار بود و صمیمانه کوشا.

نشر فضا

وابسته به

مؤسسه علمی و فرهنگی فضا

تهران - شهریور ماه ۱۳۹۴ خورشیدی

فهرست مطالب

— * —

پیش‌گفتار مترجم ۹

سخن نخست

زندگینامه‌ی حرفه‌یی ۱۳

گفتار اول

مرور گذرا، از سال‌های جوانی تا روزگار "نهضت مقاومت" ۱۹

در بازگشت از غرناطه ۱۹

سیاه‌گوشی بر پاگرد ۲۴

چشم‌انداز فاشیسم از سکوی نظاره بر تونس ۲۸

از آموزشگاه نیروی دریایی تا دانشگاه ۳۰

صلیب شکسته بر پارتنون ۳۲

- ۳۸..... به سوی جبهه مقاومت در میلان
- ۴۱..... جولیاننا
- ۴۳..... فاشیسم و معماری نو
- ۴۵..... در فاصله‌ی میان دو گروه پیشرو
- ۵۲..... با پاگانو رمان
- ۶۰..... جنگ به پایان رسد

گفتار دوم

- ۶۷..... رویدادهای دوران پس از جنگ جهانی دوم
- ۷۰..... لوکوربوزیه و فرانک لویدرایت
- ۷۲..... کشف اندیشه‌ی آنارشیزم
- ۷۵..... کارزارا
- ۷۸..... کانوزا
- ۸۷..... نخستین پروژه‌ها
- ۹۲..... کشتی‌ها
- ۹۶..... ملاقات با فرنان لژه
- ۱۰۳..... نمایشگاه سه سالانه
- ۱۰۷..... دانشگاه
- ۱۰۹..... در کازابل با ارنستو راجرز
- ۱۱۳..... تعطیلات در بوکا دی ماگرا

گفتار سوم

گذر به نخستین سال‌های شکوفایی ۱۹۷۰-۱۹۸۰.....	۱۲۳
سیام.....	۱۲۳
مکعب‌های روکبرون.....	۱۳۰
تیم‌تن.....	۱۳۳
ایلائود.....	۱۴۲
پروژه‌های ایام پختگی.....	۱۴۷
بولونیا.....	۱۴۸
سی‌ینا.....	۱۵۰
پاویا.....	۱۵۲
لمحه‌هایی از تاریخچه‌ی طولانی فعالیت در اورینو.....	۱۵۵
خانه‌های آنونسیاتا و شبانه‌روزی سرتپه.....	۱۵۹
رعایت اندازه‌داری شهری در ساخت شبانه‌روزی‌ها.....	۱۶۱
شهر و دانشگاه.....	۱۷۱

گفتار چهارم

دستمایه‌های گرانسنگ معماری.....	۱۷۹
شهر کم‌مایه.....	۱۷۹
زمان شبکه‌ها.....	۱۸۳
پس از مسکن، دانشگاه جلودار صحنه می‌شود.....	۱۸۵

- محافظان شخصی سرخ، هیپی‌ها و شصت و هشت ۱۹۱
- پروژه‌های دانشگاهی ۱۹۴
- آنا و آندره آد کارلو ۲۰۲
- ترنی، ریمینی و مانتسوربو ۲۰۴
- همه از کار افتادیم ۲۱۰
- مشارکت غیرمستقیم قرائت و پروژه چینی آزمایشی ۲۱۳
- طرح جامع دوم آرینو، ۱۹۹۰-۱۹۹۱ ۲۱۵

گفتار پنجم

- انگیزش آنارشیستی ۲۲۱
- کارگاهی که پروژه می‌چیند ۲۲۵
- «فضا و جامعه» شیوه‌ای مبرز برای راهبرد معماری ۲۳۰
- آتلیه من کارگاه من است ۲۳۸
- پختگی دوم: سال‌های دهه هشتاد و نود میلادی ۲۴۰
- پختگی یا تنهایی؟ ۲۶۵
- آیا دکابریست‌ها وجود دارند؟ ۲۶۸

پیش گفتار مترجم

آرزوی ساختن فضای معماری نو و ایده آل برای یک معمار، شاید بیش از هر چیز دیگری از درجه ارزش، برخوردار بوده و از هنر او را به چالش فرا می‌خواند. در این میان شناخت کاملی از تجارب معماری گذشتگان و سبک‌های مختلفی که به عنوان تجارب خوب یا بد، پشت سر گذارده شده‌اند، چه در سطح محلی و پ، فراتر از آن، در مجامع جهانی امری است بدیهی.

گزارش پیش روی، به دنبال شناخت بخشی از ممین تجارب و نیز فهم اندیشه‌های انسانی است ارزشمند و آگاه، نسبت به مسائل روز خرد. بی شک هر گاه در محافل علمی سخن از "نهضت معماری مدرن" به میان آید کمتر کسی است که نام "جان کارلو د کارلو"، معمار، نظریه پرداز و اندیشه‌مند بزرگ و معاصر ایتالیایی را نشنیده باشد و یا، تجارب ارزشمند معماری و شهرسازی و نیز نظریه‌های وی در این خصوص، آشنایی نداشته باشد.

شاید یکی از شانس‌های زندگی حرفه‌ای من، آشنایی با این انسان فرهیخته باشد که حدود یک سال قبل از درگذشت وی، فرصتی یافتم تا در قالب مصاحبه‌ای به بحث نظرات آزاد منشانه‌ی او آشنا شده و همانند باورهایش، به معماری به عنوان هنر زندگی کردن بنگرم.

انتخاب این کتاب از نگاه نویسنده، یک گزینه‌ی مناسب برای معرفی شخصیت و ذهن آگاه دکارلو است که اساساً یکی از ابزارهای مهم برای هر معمار در آفرینش معماری، ضروری جلوه می‌کند.

آری "آزادگی" هیچ گاه واژه‌ی غریبی برای دکارلو نبود؛ چه آن هنگام که به عنوان عضو فعال در کنگره‌ی سیام حضور خود را به تثبیت رساند، چه در تأسیس سایر نهادهای بین‌المللی، چه در زمان مدیریت‌اش در مجله‌ی معماری "فضا و جامعه" و یا حتی در کلاس‌های درس، آن هنگام که دانشجویان‌اش را برای ورود به فضای معماری و چگونگی‌های تولید آن، آماده می‌ساخت.

دکارلو همواره در پروژه‌هایش، ذهن پروازگر خود را در فضای اندیشه‌ای به اوج می‌فرستاد تا بتواند مقیاس پروژه را به کمال درک و فهم نماید و هیچ نکته‌ی مبهم و تاریکی را در طراحی و ترسیم خطوطش، نادیده نداشت. این آزادی در شیوه‌ی اندیشیدن و تکیه کردن بر قلم‌گذاری، نه تنها در زندگی علمی و حرفه‌ای وی، بلکه در امور روزمره و زندگی فردی - اجتماعی‌اش نیز آشکارا دیده می‌شود؛ البته این نوع نگرش هیچ‌گاه وی را از ریشه‌ها و اصالت‌ها جدا نساخته و همیشه بر این اصل معتقد بود که همواره بایسنر، در گذشته تأمل نمود، در غیر این صورت نمی‌توان آینده را دید. حاصل زندگی پربار این دانشمند گران‌درد، در مکتوبات، ترسیم‌ها و پروژه‌های اجرایی بر جای مانده از وی، گواه بر درستی گفته‌های بالاست.

به رسم معمول و متعارف، گزارش پیش روی خوانندگان این کتاب، صرفاً جمع‌آوری اطلاعات مکانیکی از زندگی یک انسان شاخص یا به اصطلاح بدگرائی و شرح زندگی، نیست - اگر چه شاید در نگاه نخست این گونه به نظر آید؛ بلکه تلاش برای شناختن امکان و توان، بینش‌های یک معمار - شهرساز، به تصویر کشیده شود که در تمامی مراحل زندگی خود، برای آزادگی و رهایی از دستور العمل‌های خشک و بیهوده تلاش کرده است؛ یا به بیانی زیباتر، فضای معماری را زندگی کرده است، که این معنای واقعی رسیدن به کمال را در معنا دارد.

شاید همین امر سبب شده است که، در عین انتزاعی دیدن معماری، بسیار واقع‌گرا عمل نماید و به جای به کار بردن واژه‌های تازه مد شده‌ای نظیر پست مدرنیسم، به مؤلفه‌های مورد نیاز برای فضاهای زندگی آدمیان و نیازهای انسانی - اجتماعی - مدنی آنان توجه ویژه کند و نهایت احترام به کاربر خود را در تولید فضاهای معماری به کار ببرد تا انسان‌ها، در محیط زندگی خود، دچار بحران سرگشتگی نگردند. همان‌طور که خود نیز در جایی از کتاب عنوان می‌کند: "من جامعه‌ای را می‌پسندم که در آن تک‌نفره‌ها، ترانند حریم شخصی خود را حفظ کنند و موجودی انسانی به شمار آیند و نه عدد". در تأیید این ادعا، برای مذكور بسیار پسندیده و به جا است تا مثال بارز شهر اوربینو را به میان آوریم - که در بخش‌هایی از کتاب به طور کامل به توصیف آن پرداخته شده است؛ - جایی که دکارلو به عنوان یک پروژه‌ی موفق معتقد است که طبیعت، مناظر و مرایا، سکنه، گروه‌های اجتماعی، رفتار شهروندان و رفتار و ویژگی‌های شخصی آنان، کیفیت‌های متفاوت فضاها و نوع نگاه متفاوت هر یک از دانشجویان در نهان، در رابطه با یکدیگر قرار می‌گیرند.

*

در پایان، وظیفه‌ی خود می‌دانم یادآور شوم که در طول دو سالی که به ترجمه و تدوین این کتاب و آماده‌سازی‌اش برای نشر پرداختم، از همکاری‌های صمیمانه‌ی سرکار خانم مهندس الناز زارعی برخوردار بودم؛ ایشان، با دقت و پشتکاری که داشته‌اند، شناخت محتوای کتاب را برای خواننده آسان‌تر کردند و در شکل دادن به آن بسیار کوشا بودند.

اسماعیل طلایی

تابستان یک هزار و سیصد و نود و چهار